

Javaslat

az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló,
15/2006. (IV. 3.) OM rendelet módosítására és kiegészítésére

(szakterületi modulok ismeretkörei)

tervezet, v.1.0.

Ember és társadalom műveltségterületi tanár

A szakképzettség oklevélben szereplő,

- magyar nyelvű megjelölése: *okleveles, ember és társadalom műveltségterületi tanár*;
- angol nyelvű megjelölése: *teacher of specialization of people and society*.

A 8.3. pontban foglalt szakterületi általános ismereteken túli, sajátos ismeretkörök:

A következő tématerületek diszciplináris ismereteinek oktatási-nevelési céllal történő összekapcsolása, rendszerbe foglalása különös tekintettel a történettudomány, a pszichológia, a szociológia, a kulturális antropológia ismeretanyagára, valamint a közgazdaságtan, a jogtudomány, politológia és a filozófia vonatkozó ismeretköreire.

- *A kultúra.* Hagyományok és értékek a kultúra intézményeiben, a tárgyi környezetben, a viselkedésben és a mentalitásban. A civilizáció. A kulturális identitás. Nemzeti kultúra és nemzettudat. A magyar művelődéstörténet főbb jellemzői. Európai integráció és kulturális közösség.
- *A társas kapcsolatok és az emberi személyiség.* Az ember társas magatartásának evolúciós alapjai. Interperszonális kapcsolatok: érzelmek, megismerés, viselkedés. Szocializációs folyamatok és az énkép alakulása. A személyiség szerkezete és konzisztenciája. Választási szabadság és a döntések tudatossága.
- *A biológiai és a társadalmi nemek.* A nemek evolúciós jellemzői. A nemek kultúrtörténete és pszichológiai sajátosságai. Deklarált nemi ideológiák és implicit viszonyulások a társadalomban és a művészetekben.
- *A termelés és a gazdaság.* A klasszikus közgazdaságtan alapfogalmai: a javak, az árucseré, a pénz, a tőke. A technikai fejlődés kölcsönhatása a társadalmi viszonyokkal. A modern piacgazdaság előfeltételei, intézményei és szabályszerűségei. A gazdasági fejlettség mutatói, válság és stabilitás gazdaságtörténete. A fogyasztói magatartás és következményei.
- *A társadalmi szerkezet.* Csoportok, tömegek és szervezetek a társadalomban. Az állam és funkciói. A társadalmi tagolódás dimenziói, társadalmi típusok és hierarchiák. A társadalmi kommunikáció rétegződése és csatornái. A társadalmi esélyegyenlőség és a hátrányos helyzet.
- *Csoportközi viszonyok.* Az előítéletek és sztereotípiák szociálpszichológiai elméletei, kísérletek, a társadalmi egyenlőtlenségek rendszerszerű működése, a csoportközi konfliktusok kialakulása, fennmaradása és megszüntetésük

- lehetőségei, történeti összehasonlításuk. A társadalmi traumák több generációs hatásai, a kollektív és a személyes emlékezet, viszonyuk a történelemmel.
- *A társadalmi változások.* Az egyéni és csoportérdekek érvényesítése, társadalmi konfliktusok. A háború és következményei, a terrorizmus. A forradalmak dinamikája. Társadalmi szerződések. Reformok és stratégiai fejlesztés. A társadalmi programok hatékonyságának értékelése.
  - *A társadalmi közélet.* A politika szerveződési formái és intézményei. Uralmi rendszerek és államformák. Közgondolkodás és ideológia. Tekintélyelvű és diktatórikus berendezkedések. A plurális demokrácia. A társadalmi mozgalmak, pártrendszer és pártpolitika. A politikai meggyőződés és a választói magatartás.
  - *A társadalmi normák.* A normák funkciói és fajtái. Az erkölcsi szabályok, valláserkölc és a szekularizált civil erkölcs. A jogi szabályozás: jogalkotás, jogi szankcionálás és igazságszolgáltatás. Az emberi és állampolgári jogok. Erkölcsi magatartás, érzelmek és tudatosság.
  - *Az életút és az életmód.* A születés, a gyermekkor, a betegség és öregség, a halálozás kultúrtörténete. Az egészséges élet feltételei, a környezethez való viszony. A munka és a szabadidő. Testkultúra, élménykeresés és szórakozás.
  - *A társadalom és az egyén megismerése.* Laikus és tudományos ismeretek a társadalomról és az emberről. A laikus ismeretszerzés buktatói. A gondolkodás egyéni stílusa. A tudományos ismeretszerzés típusai, forrásai, eszközei, rendszere. Tételek és kételyek a társadalmi törvényszerűségekkel kapcsolatban.
  - *A modul céljaihoz kapcsolódó pedagógiai folyamatok* – mint a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelés, a nemzeti identitás, a történelmi és az állampolgári tudat erősítése, a szociális érzékenység, az életkornak megfelelő társadalmi problémák iránti nyitottság, a környezetért érzett felelősség, más kultúrák megismerése és elfogadása, a humánus, értékeket védő magatartás fejlesztése, a demokratikus intézményrendszer használatához szükséges ismeretek és képességek kialakítása – tervezéséhez, irányításához szükséges ismeretek.

Ember és társadalom műveltségi terület

Történelemtanár

A szakképzettség oklevélben szereplő,

- magyar nyelvű megjelölése: *okleveles történelemtanár*;
- angol nyelvű megjelölése: *teacher of history*.

A 8.3. pontban foglalt szakterületi általános ismereteken túli, sajátos ismeretkörök:

- Mind a magyar, mind pedig az egyetemes történelmet tekintve a korszakok politika-, gazdaság-, társadalom- és művelődéstörténetére kiterjedő ismeretek, és egy-egy korszakkal (ókor, középkor, újkor, modern kor) vagy régióval (Magyarország, Európa, Ázsia, Amerika stb.) vagy témakörrel (gazdaság és társadalomtörténet, eszmetörténet, hadtörténet, egyháztörténet stb.) kapcsolatos tudományos mélységű ismeretek – figyelemmel a közoktatás igényeire.
- A forráselemzés típusai (írott, képi, multimédiás, tárgyi stb.). Az egyes korszakok és tárgykörök forrásai, forrástípusai. Az új szemléletű, ún. forrásközpontú történelemtanítás követelményei.
- A történelem segéd- és rokontudományainak ismerete (topográfia, kronológia, paleográfia, genealógia, heraldika stb. és régészet, néprajz, művészettörténet, történeti antropológia stb.), amelyek a tanár tudásának kibővíthetőségét és a tanítás

során azok hasznosíthatóságát biztosítják. A legújabb történetírói irányzatok (mentalitástörténet, mikrotörténelem, nőtörténet, történeti demográfia, kisebbségtörténet stb.) és feldolgozási módszerek, azok alkalmazási lehetőségei.

- A történelem tantárgy által közvetített általános és specifikus ismeretek és képességek: ismeretszerzés és -feldolgozás (a források és feldolgozások megkülönböztetése; forráskritika, tájékozódás könyvtárakban, kézikönyvekben, lexikonokban, atlaszokban, ismeretterjesztő és tudományos folyóiratokban, internetes keresőprogramokban, CD-ROM-ok kezelésében; a feldolgozás során a lényeges és lényegtelen jelenségek elhatárolása; az oksági viszonyok az okok és következmények bonyolult rendszerében való eligazodás; alternatívák, az egyén és a csoport szerepének és felelősségének megértése, a tettek mögött meghúzódó szándékok felismerése).
- A történelemórán folyó kompetenciafejlesztés módszerei, a történelemtanítás tervezésének kérdései.
- Kifejezőképességek: a források és feldolgozások által közvetített adatok, gondolatmenetek, nevek felidézése; a problémák és kihívások világos megfogalmazása, az erre adott magyarázat, következtetés, érvelés szóbeli formáinak elsajátítása, a történelem és a társtudományok legfontosabb fogalmainak és szakkifejezéseinek ismerete; az írásbeli kifejezőképességek: a vázlat- és feleletterv-készítés, kivonatolás, jegyzetelés, táblázatkészítés technikái, szövegszerkesztő programok alkalmazása; a képi kifejezés módszerei: diagramok, grafikonok elemzése, készítése, képi ismerethordozók gyűjtése, válogatása, készítése.
- Tájékozódási képességek: térben és időben való tájékozódás kronológiai és topográfiai adatok segítségével, a történelmi események és a földrajzi viszonyok kölcsönhatásának felismerése, szinkronszemlélet, ökológiai szemlélet s ezek továbbfejlesztése
- A történelem tantárgy kapcsolata, kapcsolódása a társadalomtudományokhoz és a művészeti oktatáshoz; a történettudomány és -tanítás nemzetközi tendenciái, különös tekintettel az EU gyakorlatára.